

Aktualne dążenia do wykorzystania środków komunikacji elektronicznej w organizacji i funkcjonowaniu Krajowego Rejestru Sądowego

Marek Kulawczyk

Naczelnik Wydziału Centrali Rejestru Zastawów i Krajowego Rejestru Sądowego Departamentu CORS i IR Ministerstwa Sprawiedliwości w Warszawie,

Marek Leśniak

adiunkt w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej mające na celu ułatwienie wykonywania praw przez obywateli wymaga modernizacji wielu obszarów funkcjonowania Państwa. Niniejszy artykuł omawia problematykę dotyczącą proponowanych zmian w organizacji i funkcjonowaniu Krajowego Rejestru Sądowego wynikających z nowelizacji Pierwszej Dyrektywy Rady (68/151/EWG)¹ zawartych w Dyrektywie 2003/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 czerwca 2003 r. zmieniającej Dyrektywę Rady 68/151/EWG w zakresie wymagań dotyczących jawności w odniesieniu do niektórych typów spółek². Zmiany Pierwszej Dyrektywy Rady mają między innymi na celu spowodowanie, aby informacje o spółkach były w prostszy i szybszy sposób dostępne dla zainteresowanych stron oraz mają znacząco uprościć ciążące na spółkach formalności związane z jawnością. Jak wynika ze wstępu do Dyrektywy 2003/58/WE ma to nastąpić poprzez umożliwienie spółkom składania swoich obowiązkowych dokumentów w formie papierowej lub elektronicznej. Strony powinny mieć możliwość otrzymania z rejestru kopii takich dokumentów i informacji zarówno w formie papierowej jak i elektronicznej.

¹ Szerzej o znaczeniu Pierwszej Dyrektywy J. Frąckowiak, Znaczenie regulacji przyjętej w ramach Unii Europejskiej dla polskiego prawa na przykładzie Pierwszej i Jedenastej Dyrektywy [w:] Wspólnoty Europejskie. Wybrane problemy prawne pod red. J. Kolasy, cz. II, Acta Universitatis Wratislaviensis No 1703, Wrocław 1998.

² Dz. Urz. WE Nr L 221 z 4.09.2003 r.

Państwa Członkowskie mogą zdecydować o prowadzeniu krajowego biuletynu przeznaczanego do publikacji obowiązkowych dokumentów i informacji, w formie papierowej lub elektronicznej lub przewidzieć ujawnianie za pomocą środków o jednakowym skutku. Transgraniczny dostęp do informacji o spółce powinien zostać poprawiony poprzez dopuszczenie, dodatkowo do obowiązkowego ujawniania dokonywanego w jednym z języków dopuszczonych w Państwie Członkowskim spółki, dobrowolnej rejestracji wymaganych dokumentów i informacji w dodatkowych językach. Właściwe jest aby wyjaśnić, że oświadczenie dotyczące obowiązkowych informacji określone w art. 4 dyrektywy 68/151/EWG powinno być zawarte we wszystkich pismach i formularzach zamówień spółki, bez względu na zastosowanie formy papierowej lub jakiegokolwiek innej. W świetle rozwoju technologicznego, właściwe jest również zapewnienie umieszczania tych oświadczeń na stronie internetowej spółki³.

Zawarte w Dyrektywie 2003/58/WE zmiany w zakresie dalszego wykorzystania środków komunikacji elektronicznej w funkcjonowaniu Krajowego Rejestru Sądowego dotyczą w szczególności następujących celów: do dnia 1 stycznia 2007 r. Państwa Członkowskie zapewnią możliwość składania przez spółki kapitałowe wszystkich dokumentów i danych do rejestru w formie elektronicznej. Ponadto Państwa Członkowskie mogą zobowiązać wszystkie lub niektóre typy spółek, aby składały wszystkie lub niektóre dokumenty i dane wyłącznie w formie elektronicznej (art. 3 ust. 2 podustęp 2 dyrektywy). Wszystkie dokumenty i dane, które zostaną złożone do rejestru po dniu 1 stycznia 2007 r., będą udostępniane również w formie elektronicznej (art. 3 ust. 2 podustęp 3 dyrektywy). Dokumenty i dane złożone w formie papierowej do dnia 31 grudnia 2006 r. nie muszą być automatycznie przetworzone w rejestrze na formę elektroniczną, dopóki nie zostanie złożony wniosek o ujawnienie w formie elektronicznej (art. 3 ust. 2 podustęp 4 dyrektywy). Powinno nastąpić umożliwienie składania wniosków o odpis z rejestru w formie elektronicznej oraz uzyskiwania odpisów w takiej postaci. Uzyskanie odpisu w formie elektronicznej ma dotyczyć odpisów wszystkich dokumentów i danych niezależnie od chwili ich złożenia. Jednakże Państwo Członkowskie może zdecydować, że uzyskanie z rejestru wszystkich lub niektórych dokumentów i danych złożonych w formie papierowej do lub przed ustaloną datą, która nie będzie późniejsza niż dzień 31 grudnia 2006 r. nie jest możliwe w formie elektronicznej, jeżeli upłynął określony okres czasu między datą złożenia a datą wniosku złożonego do rejestru. Okres ten został ograniczony do 10 lat (art. 3 ust. 3 podustęp 2 dyrektywy). Należy wprowadzić możliwość uwierzytelniania odpisów w postaci elektronicznej na żądanie składającego wniosek o taki odpis. Państwa Członkowskie zapewnią gwarancję autentyczności ich pochodzenia oraz integralności ich treści co najmniej za pomocą bezpiecznego podpisu elektronicznego

³ Preambuła Dyrektywy 2003/58/WE.

w rozumieniu art. 2 ust. 2 Dyrektywy 1999/93/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych ram w zakresie podpisów elektronicznych⁴ (art. 3 ust. 3 podustęp 5 dyrektywy). Państwa Członkowskie powinny umożliwić dobrowolne ujawnienie, w innym języku urzędowym Wspólnoty niż język Państwa Członkowskiego, dokumentów i danych składanych do rejestru (art. 3a ust. 2 dyrektywy). Państwa Członkowskie mogą zdecydować o ogłaszaniu danych wpisanych do rejestru w oficjalnym biuletynie krajowym prowadzonym w formie papierowej lub elektronicznej. Ponadto Państwa Członkowskie mogą zdecydować o zastąpieniu publikacji w biuletynie krajowym środkami o jednakowym skutku, co obejmuje przynajmniej wykorzystanie systemu, według którego ujawnione dane dostępne będą w porządku chronologicznym za pomocą centralnej platformy elektronicznej (art. 3 ust. 4 podustęp 2 dyrektywy).

Celem implementacji postanowień Dyrektywy 2003/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 czerwca 2003 r. zmieniającej Dyrektywę Rady 68/151/EWG w zakresie wymagań dotyczących jawności w odniesieniu do niektórych typów spółek w Ministerstwie Sprawiedliwości przygotowany został projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz niektórych innych ustaw, zwany dalej Projektem⁵. W dalszej części artykułu przedstawione zostaną wybrane rozwiązania legislacyjne przyjęte w Projekcie.

Projekt przewiduje, iż powstanie Elektroniczny Katalog Dokumentów Spółek umożliwiający elektroniczne przechowywanie i udostępnianie dokumentów spółek. Katalog ten nie będzie rejestrem, a jedynie platformą elektroniczną umożliwiającą udostępnianie treści dokumentów załączonych do akt rejestrowych zgodnie z wymaganiami opisanymi w art. 3 ust. 4 Dyrektywy 2003/58/WE⁶. Prowadzenie Elektronicznego Katalogu Dokumentów Spółek należy do zadań Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego. Instytucja ta będzie przechowywać i udostępniać kopie dokumentów z Katalogu. Katalog obejmuje następujące dokumenty spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółek akcyjnych, spółek komandytowo-akcyjnych i spółek europejskich: 1) akty założycielskie, umowy oraz statuty, jeśli są oddzielnymi aktami; 2) teksty jednolite dokumentów wymienionych w pkt 1; 3) uchwały o zmianie wysokości kapitału zakładowego, jeżeli nie wymagały jednoczesnej zmiany umowy lub statutu; 4) roczne sprawozdania finansowe oraz skonsolidowane roczne sprawozdania grup kapitałowych, w rozumieniu przepisów o rachunkowości, odpisy uchwał o zatwierdzeniu rocznych sprawozdań finansowych i podziale zysku lub pokryciu straty, a także opinie biegłych rewidentów i sprawozdania z działalności jednostek, jeżeli obowiązek ich sporządzenia wynika z przepisów

⁴ Dz. Urz. WE Nr L 13, z 19. 01.2000 r.

⁵ Projekt opublikowany został na stronie internetowej: <http://www.ms.gov.pl/projekty/projekty.shtml>

⁶ Uzasadnienie Projektu opublikowane zostało na stronie internetowej: <http://www.ms.gov.pl/projekty/projekty.shtml>

szczególne (nowy art. 8 a ust. 1 u.k.r.s.). W Katalogu znajdą się dokumenty, które zostały przyjęte do akt rejestrowych i/lub na podstawie których dokonano wpisu do rejestru, a więc dokumenty uprzednio zweryfikowane przez sądy rejestrowe. Będą to wyłącznie dokumenty, których treść nie została ujawniona bezpośrednio w rejestrze⁷. Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego udostępni drogą elektroniczną każdemu, kto tego zażąda, poświadczane kopie dokumentów przechowywanych w Katalogu. Udostępnienie dokumentów drogą elektroniczną złożonych do akt rejestrowych przed dniem 1 stycznia 2007 r., nie będzie możliwe, jeżeli upłynął 10-letni okres pomiędzy datą ich złożenia do akt, a datą złożenia wniosku o udostępnienie (nowy art. 8a ust. 3 u.k.r.s.). Wydanie kopii dokumentu w formie elektronicznej nastąpi tylko po złożeniu drogą elektroniczną opłaconego wniosku w trybie określonym przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości. Złożenie do Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego wniosku o udostępnienie kopii dokumentu w formie elektronicznej spowoduje przetworzenie wybranych dokumentów złożonych w formie papierowej na postać elektroniczną. Wniosek będzie dokładnie precyzował jaki dokument ma zostać ujawniony. Ponadto Centralna Informacja Krajowego Rejestru Sądowego będzie wydawać odpisy, wyciągi, zaświadczenia i informacje nie tylko w formie papierowej ale również w formie elektronicznej. Natomiast w publicznej sieci teleinformatycznej będzie prezentowana informacja w postaci wykazu, iż w aktach rejestrowych spółki pod danym numerem Krajowego Rejestru Sądowego zostały złożone dokumenty, które mogą zostać udostępnione w formie elektronicznej.

Projekt przewiduje również możliwość składania od dnia 1 stycznia 2007 r. wniosku o wpis do rejestru drogą elektroniczną. Wniosek złożony do sądu rejestrowego na urzędowym formularzu drogą elektroniczną powinien być opatrzony bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu (nowy art. 694³ § 3 k.p.c.). W przypadku złożenia wniosku na urzędowym formularzu drogą elektroniczną wszelkie doręczenia orzeczeń i pism sądowych dokonywane będą na adres elektroniczny z którego wniosek został wysłany (nowy art. 694³ § 4 k.p.c.). Od 1 stycznia 2007 r. utworzony będzie system informatyczny (portal internetowy) umożliwiający dostęp do każdego sądu rejestrowego (wydziału Krajowego Rejestru Sądowego) z jednoznacznie określonego adresu internetowego, co jednocześnie umożliwi odbiór i przesyłanie korespondencji w drodze elektronicznej do sądów rejestrowych (wydziałów Krajowego Rejestru Sądowego).⁸

Projekt przewiduje ponadto, że spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki akcyjne, spółki komandytowo – akcyjne oraz spółki europejskie mogą dobrowolnie ogłaszać w Monitorze

⁷ Tamże s. 4.

⁸ Uzasadnienie Projektu posługuje się pojęciem „skrzynki internetowej” bardziej właściwe wydaje się użycie określenia „adres elektroniczny”.

Sądowym i Gospodarczym, w jakimkolwiek języku urzędowym Unii Europejskiej, informacje o wpisach do rejestru wraz z ich poświadczonym tłumaczeniem. Tłumaczenia informacji powinien dokonać tłumacz przysięgły (nowy art. 47 a ust. 1 u.k.r.s.). Ponadto spółki wyżej wymienione mogą złożyć dodatkowo, do prowadzonych dla nich akt rejestrowych dokumenty o których mowa w art. 8a ust. 1 u.k.r.s. sporządzone w jakimkolwiek języku urzędowym Unii Europejskiej wraz z ich tłumaczeniem poświadczonym przez tłumacza przysięgłego. Wskazane w art. 8a ust. 1 u.k.r.s. dokumenty mogą być dobrowolnie ogłaszane przez spółki w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski B”. W przypadku różnic pomiędzy wpisem ogłoszonym zgodnie z obowiązującymi przepisami w języku polskim, a dobrowolnie ogłoszonymi informacjami, jak też pomiędzy treścią dokumentów złożonych do akt rejestrowych w języku polskim, a treścią dokumentów ogłoszonych dobrowolnie, treść ogłoszeń dobrowolnych nie może stanowić zarzutu wobec osób trzecich. Osoby trzecie mogą powoływać się na dobrowolne ogłoszenia chyba, że spółka udowodni, że osoba trzecia wiedziała o treści ogłoszenia w języku polskim (nowy art. 47 a ust. 4 u.k.r.s.). Proponowane przepisy pozwalają zachować podstawowy podział na dzienniki przewidziane dla publikowania wpisów dokonanych w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz dobrowolnych ogłoszeń i obwieszczeń przedsiębiorców⁹.

Projekt proponuje nowe § 2 i 3 art. 694⁴ k.p.c., zakładając, że dokumenty na których podstawie dokonuje się wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, składane drogą elektroniczną, powinny być opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Ponadto Projekt przewiduje, że wypisy aktów notarialnych, wyciągi, odpisy i poświadczenia dokumentów mogą być przesłane do sądu drogą elektroniczną, jeżeli notariusz opatrzył je bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Przepis ten posiada ogromne znaczenie teoretyczne i praktyczne. Omówienie go znacznie przekracza ramy niniejszego artykułu i wymaga osobnej wypowiedzi.

⁹ Tamże s. 9.